

POESIA CATALANA DEL SEGLE XX

Curs: 2008-2009	Codi: 28672	Crèdits: 9
Cicle: Segon	Tipus d'assignatura: Obligatòria	Semestre: Anual

PROFESSOR(S)

[Josep M. Balaquer Sancho](#)

DESCRIPCIÓ GENERAL, OBJECTIUS I REQUISITS PREVIS

L'assignatura consisteix en un repàs a la història de la poesia catalana del segle XX (des del Modernisme fins a finals dels anys setanta), amb atenció especial a les poètiques que hi són presents i amb anàlisi i comentari de textos representatius. El curs no consistirà en un repàs detallat del temari. Del que es tracta, especialment, és de contextualitzar amb prou precisió els autors i els llibres que es comentaran a classe. En aquest sentit, el curs se centrarà en una anàlisi interna del procés d'evolució que segueix el gènere al llarg del segle, sempre en relació als principals corrents i a les poètiques fonamentals de la poesia contemporània.

ESBÓS DEL TEMARI

1. El Modernisme

- El Modernisme i la valoració de la poesia. Plataformes de difusió. La tradició i el context internacional. Influències.
- Corrents poètics:
 - Espontaneisme i vitalisme. Joan Maragall i l'espontaneisme. Els poetes maragallians i altres poetes vitalistes.
 - Les influències simbolistes i parnassianes. Jeroni Zanné, Gabriel Alomar, Alexandre de Riquer, Miquel de Palol.
 - El concepte d'Escola Mallorquina. Miquel Costa i Llobera, Joan Alcover.

2. El Noucentisme

- El Noucentisme i la valoració de la poesia. Plataformes de difusió. La tradició i el context internacional. Influències.
- Línies poètiques dominants i evolució. D'una poètica dominant a un model en crisi. La trajectòria de Josep Carner. "Guerau de Liost". Josep M. López-Picó i altres poetes menors. L'Escola Mallorquina.

3. Els anys vint i trenta

- La poesia i els canvis d'orientació de la cultura. La imatge del poeta.
- Diversificació de les poètiques. Les grans tendències de la creació poètica.
 - La poètica postsimbolista. La reflexió teòrica i el debat sobre la poesia pura. L'evolució de Josep Carner i Josep M. López-Picó. Carles Riba com a eix central. Altres autors. La poètica postsimbolista en la dècada dels 30. Bartomeu Rosselló-Pòrcel.
 - La poesia d'avantguarda. La reflexió teòrica i la connexió amb el postsimbolisme.
 - El futurisme. Vies de difusió. Josep M. Junoy, Joan Salvat-Papasseit i altres. El cas de Joaquim Folguera.
 - El surrealisme. Salvador Dalí i *L'Amic de les Arts*. El cas de J. V. Foix.
 - Altres poètiques. "Pere Quart" i la seva idea de realisme.

4. La postguerra (1939-1959)

- La situació de la poesia catalana durant la postguerra. Plataformes de difusió. El context internacional.
- Corrents i tendències:
 - La readaptació de la poètica postsimbolista: Josep Carner, Carles Riba, J. V. Foix. La reaparició o descoberta dels joves dels anys trenta.
 - Continuïtat i evolució dels models d'avantguarda: Josep Palau i Fabre, Joan Brossa.
 - Diferents vies d'acostament a una poètica considerada "realista": Pere Quart, Jordi Sarsanedas, Vicent Andrés Estellés.
 - Dues construccions miticopoètiques: Agustí Bartra i Salvador Espriu.

5. Els anys seixanta

- El realisme històric i la poesia. Els models i la tradició. Plataformes per a una dècada.
- La pràctica poètica i els diferents conceptes de realisme. Francesc Vallverdú, Joaquim Horta, Lluís Alpera i altres. El cas de Gabriel Ferrater.
- Altres propostes poètiques. Entre la continuïtat i la renovació.

6. Els anys setanta

- Un nou context poètic i unes altres vies de difusió.

- Diversificació de propostes. Entre el mestratge ferraterià, els ressons de Joan Brossa i els múltiples esqueixos de les flors del Mall: Narcís Comadira, Francesc Parcerisas, Pere Gimferrer, Maria-Mercè Marçal i tants d'altres.

TUTORIES INTEGRATES

L'assignatura no té crèdits de tutoria integrada.

BIBLIOGRAFIA ESSENCIAL

a) Bibliografia general sobre la poesia catalana del període

- Jaume BOFILL I FERRO, Poetes catalans moderns, Barcelona, Columna, 1986.
- Jaume BOFILL I FERRO, Vint-i-cinc anys de crítica, B., Selecta, 1959.
- Enric BOU, Poesia i sistema. La revolució simbolista a Catalunya, B., Empúries, 1989.
- Josep M. CAPDEVILA, Poetes i crítics, B., Catalònia, 1926.
- Josep M. CAPDEVILA, Estudis i lectures, B., Selecta, 1965.
- Ferran CARBÓ, La poesia catalana del segle XX, Alzira, Bromera, 2007.
- Josep M. CASTELLET, Joaquim MOLAS, Poesia catalana del segle XX, Barcelona, Edicions 62, 1963.
- Miquel DOLÇ, Estudis de crítica literària. De Ramon Llull a Bartomeu Rosselló-Pòrcel, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1994.
- Joaquim FOLGUERA, Les noves valors de la poesia catalana, B., Edicions 62, 1976.
- Joan FUSTER, La poesia catalana, Palma de Mallorca, Ed. Moll, 1956.
- Joan FUSTER, La poesia valenciana de Llorente als nostres dies, dins Antologia de la poesia valenciana, B., Selecta, 1956. Reproduït a Obres completes. Volum 5. Literatura i llegenda, B., Edicions 62, 1977, ps. 295-346.
- Joan FUSTER, Literatura catalana contemporània, B., Curial, 1972.
- Tomàs GARCÉS, Prosa completa (volum II), B., Columna, 1991.
- Dominic KEOWN, Sobre la poesia catalana contemporània, València, Eliseu Climent editor, 1996.
- Josep M. LLOMPART, El llac i la flama. Apunts sobre la poesia contemporània a Mallorca, Palma de Mallorca, Moll, 1998.
- Josep M. LLOMPART, La literatura moderna a les Balears, Palma de Mallorca, Moll, 1964.
- Josep M. LLOMPART, Retòrica i poètica (dos volums), Palma de Mallorca, Moll, 1982.
- Marià MANENT, Poesia, llenguatge, forma, B., Edicions 62, 1973.
- Joaquim MOLAS, "La poesía catalana en el medio siglo", Cuadernos de Ágora, núm. 19-20 (maig-juny 1958), ps. 19-20.
- Joaquim MOLAS, Lectures crítiques, B., Edicions 62, 1975, ps. 90-99.
- J. N[AVARRO] SANTA EULÀLIA, Qüestió de mots. Del simbolisme a la poesia pura, B., La Magrana, 1989.
- Dolors OLLER, Poesia catalana del segle XX: un esbós d'interpretació, dins La construcció del sentit, B., Empúries, 1986, ps. 85-101.
- Joan PONS I MARQUÈS, "Cent anys de poesia a Mallorca i l'Escola Mallorquina", dins Crítica literària (volum 1), Palma de Mallorca, 1975, ps. 59-75.
- Carles RIBA, Obres completes. Volum 2: Crítica 1, Obres completes. Volum 3: Crítica 2, Obres completes. Volum 4: Crítica 3, B. Edicions 62, 1985-1988.
- Geoffrey RIBBANS, "La temptació de l'absolut a la lírica catalana del segle XX", dins Actes del Sisè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1983, ps. 293-306.
- Josep ROMEU I FIGUERAS, Sobre Maragall, Foix i altres poetes. Assaigs i comentaris crítics, Barcelona, Laertes, 1984, ps. 13-45.
- Arthur TERRY, "Del Romanticisme al noucentisme: les connexions europees de la poesia catalana", Revista de Catalunya, núm. 30 (maig 1989), ps. 125-138.
- Arthur TERRY, "La poesia catalana moderna dins el seu context europeu", Revista de Catalunya, núm. 4 (gener 1987), ps. 147-161.
- Joan TRIADÚ, Antologia de la poesia catalana 1900-1950, B., Selecta, 1951.
- Joan TRIADÚ, Introducció a Nova antologia de la poesia catalana (De Maragall als nostres dies), B., Selecta, 1964.

- Eduard J. VERGER, "Nota sobre la poesia valenciana de la primera meitat del segle XX", dins *Antologia dels poetes valencians. III- El segle XX (primera part)*, València, Edicions Alfons el Magnànim, 1989, ps. 7-15.

b) Bibliografia sobre la poesia modernista i de l'època modernista

- Paulí ARENES I SAMPERA, *Una aventura poètica moderna. El poema en prosa en la literatura catalana*, B., Curial, 1998.
- Ricard BLASCO LAGUNA, *A propòsit dels poetes modernistes valencians*, dins *Estudis sobre la literatura del País Valencià*, L'Alcúdia, Ajuntament de l'Alcúdia, 1985, ps. 141-150.
- Enric BOU, "La poesia modernista", dins DIVERSOS AUTORS, *Història de la literatura catalana* (volum II), B., Edicions 62 / Ediciones Orbis, 1985, ps. 21-32.
- Jordi CASTELLANOS, "Estudi introductori" a DIVERSOS AUTORS, *Antologia de la poesia modernista*, B., Edicions 62, 1990, ps. 5-74.
- Jordi CASTELLANOS, "La poesia modernista", "L'Escola Mallorquina", dins Joaquim MOLAS (dir.), *Història de la literatura catalana. Part moderna* (volum VIII), B., Ariel, 1986, ps. 247-324, 325-378.
- Maria Àngela CERDÀ, "Introducció" a *Boires i crisantemes. El poema en prosa modernista*, B., La Magrana, 1990, ps. 7-28.
- Vicent SIMBOR ROIG, "Sobre la poesia modernista valenciana", dins *Miscel·lània Antoni M. Badia i Margarit* (volum I), Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1984, ps. 173-209.
- Joan TRIADÚ, "La poesia en el temps del Modernisme", dins DIVERSOS AUTORS, *El temps del Modernisme*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1985, ps. 187-209.

c) Bibliografia sobre la poesia noucentista i de l'època noucentista

- Jaume AULET, "Estudi introductori", dins *Antologia de la poesia noucentista*, Barcelona, Edicions 62, 1997, ps. 7-54.
- Jaume AULET, *Josep Carner i els orígens del Noucentisme*, B., Curial / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1992.
- Jaume AULET, "La poesia noucentista i les seves múltiples derivacions a començaments dels anys vint", dins DIVERSOS AUTORS, *Els anys vint als Països Catalans (Noucentisme / Avantguarda)*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1997, ps. 65-76.
- Jaume AULET, "Literatura i ciutat", dins DIVERSOS AUTORS, *Noucentisme i ciutat*, B., Electa / Centre de Cultura Contemporània de Barcelona, 1994, ps. 61-72.
- Enric BOU, "La poesia noucentista", dins Joaquim MOLAS (dir.), *Història de la literatura catalana* (volum IX), B., Ariel, 1987, ps. 99-153.
- Enric BOU, "La poesia noucentista: els orígens", *L'Avenç*, núm. 68 (febrer 1984), ps. 46-51.
- Enric BOU, "La poesia noucentista: una renovació temàtica", dins *Actes del quart col·loqui d'estudis catalans a Nord-Amèrica*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1985, ps. 233-244.
- Narcís COMADIRA, *Forma i prejudici. Papers sobre el Noucentisme*, B., Empúries, 2006.
- DIVERSOS AUTORS, *El Noucentisme. Cicle de conferències fet a la Institució Cultural del CIC de Terrassa, curs 1984/85*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1987, ps. 147-158.
- Gabriella GAVAGNIN, *Classicisme i Renaixement: una idea d'Itàlia durant el Noucentisme*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2005.
- Jordi MALÉ I PEGUEROLES, *Carles Riba i el Noucentisme. les idees literàries (1913-1920)*, B., La Magrana, 1995.
- Dolors OLLER, *La poesia de Rafael Masó. Per a una anàlisi de la poètica noucentista*, Girona, Col·legi Universitari de Girona, 1980.
- Alexandre PLANA, "Les tendències actuals de la poesia catalana", dins *Antologia de poetes catalans moderns*, B., Societat Catalana d'Edicions, 1914, ps. 7-23.

d) Bibliografia sobre la poesia dels anys 20 i 30

- Manuel AZNAR, "Redreçament i ruptura de la cultura valenciana (1927-1939)", *Els Marges*, núm. 12 (gener 1978), ps. 23-58; núm. 13 (maig 1978), ps. 3-32. Reproduït a M. AZNAR, R. BLASCO, *La política cultural al País Valencià (1927-1939)*, València, Institució Alfons el Magnànim, 1985.
- Enric BALAGUER, "Apunts sobre els primers haikús i tankes en la literatura catalana", dins *Ressonàncies orientals (Budisme, taoisme i literatura)*, València, Tres i Quatre, 1999, ps. 59-94.
- Enric BOU, "La poesia postsimbolista (1915-1936)", dins Joaquim MOLAS (dir.), *Història de la literatura catalana* (volum IX), B., Ariel, 1987, ps. 213-270.

- Sílvia CABALLERIA, M. Carme CODINA, "La col·lecció *Els poetes d'ara*", *Serra d'Or*, núm. 443 (novembre 1996), ps. 42-43.
- Maria CAMPILLO, "El romanç a Catalunya. Sobre la poesia en temps de guerra", *L'Avenç*, núm. 265 (gener 2002), ps. 43-49.
- DIVERSOS AUTORS, "Les avantguardes a Catalunya (1914-1936)", *L'Avenç*, núm. 19 (setembre 1979), ps. 17-48.
- Josep IBORRA, "La poesia política valenciana (1930-1939)", dins *La trinxera literària (1974-1990). Estudis sobre literatura catalana al País Valencià*, Barcelona / València, Publicacions de l'Abadia de Montserrat / Institut Universitari de Filologia Valenciana, 1995, ps. 127-136.
- Joan MAS I VIVES, "Bartomeu Rosselló-Pòrcel, Màrius Torres, Joan Vinyoli i Marià Villangómez, poetes de la generació del 1936", dins *Domini fosc (Assaigs sobre poesia)*, B., Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2003, ps. 13-32.
- Joaquim MOLAS, *La literatura catalana d'avantguarda: 1918-1938*, B., Antoni Bosch editor, 1983.
- David H. ROSENTHAL, "La poesia catalana d'esquerres durant els anys trenta", *Revista de Catalunya*, núm. 39 (març 1990), ps. 126-133.
- Alfred SARGATAL, "La poesia de tradició simbolista", dins DIVERSOS AUTORS, *Història de la literatura catalana (Volum II)*, B., Edicions 62 / Ediciones Orbis, 1985, ps. 213-224, 261-272.
- Vicent SIMBOR, "Un avantguardisme poètic valencià?", dins *Miscel·lània Sanchis Guarner* (volum III), Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1992, ps. 275-299.
- Marçal SUBIRÀS I PUGIBET, "Dades sobre el postsimbolisme a Catalunya", dins *Homenatge a Arthur Terry (volum II)*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1999, ("Estudis de llengua i literatura catalanes", 38), ps. 197-226.
- Arthur TERRY, "L'avantguarda catalana dels anys 20", dins DIVERSOS AUTORS, *Professor Joaquim Molas. Memòria, escriptura, història (volum II)*, B., Universitat de Barcelona, 2003, ps. 1133-1142.

e) Bibliografia sobre la poesia de postguerra

- Jordi AMAT, *Las voces del diálogo. Poesía y política en el medio siglo*, Barcelona, Península, 2007.
- Jaume AULET, "La poesia catalana de la segona meitat dels anys cinquanta: unes propostes aparentment innovadores", dins Àlex BROCH, Ramon PINYOL I TORRENTS (eds.), *Col·loqui Martí i Pol. 1948-1998. Cinquanta anys de poesia*, Vic, Eumo, 2000, ps. 67-89.
- Josep BALLESTER, "La poesia catalana de postguerra al País Valencià", València, Tres i Quatre, 1995.
- Josep BALLESTER, *La poesia catalana de postguerra al País Valencià (1939-1959)*, València, Universitat de València, 1991.
- Josep BALLESTER, "Por el imperio hacia Dios. A propòsit de la poesia feixista valenciana en la postguerra", dins *Miscel·lània Jordi Carbonell* (volum 5), Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1993, ps. 113-134.
- Assumpció BERNAL, Mavi DOLZ, "El moviment poètic de la postguerra valenciana", *Els Marges*, núm. 40 (setembre 1989), ps. 110-120.
- Enric BOU, "La poesia", dins Joaquim MOLAS (dir.), *Història de la literatura catalana* (volum X), Barcelona, Ariel, 1987, ps. 275-388.
- Àlex BROCH, "Estudi introductori" a Àlex BROCH (ed.), *Poesia catalana. Antologia 1939-1968*, Barcelona, Edicions 62, 1985, ps. 5-34.
- Maria CAMPILLO, "De la ventura en la poesia de l'exili", dins DIVERSOS AUTORS, *Sesenta años después. Las literaturas del exilio republicano de 1939. Actas del II Congreso Internacional (Bellaterra, 1999)*. Volum I, Sant Cugat del Vallès, Associació d'Idees / Gexel, 2000, ps. 459-470.
- Joaquim MOLAS, "Retòrics i terroristes en la poesia catalana de postguerra", dins *Obra crítica / 2*, Barcelona, Edicions 62, 1999, ps. 234-239.
- Jaume PÉREZ MONTANER, "Notes sobre la poesia de postguerra al País Valencià", dins *Subversions*, València, Eliseu Climent editor, 1990, ps. 205-216.
- Joan TRIADÚ, *La poesia catalana de postguerra*, Barcelona, Edicions 62, 1985.
- Jaume VIDAL ALCOVER, "La poesia a Mallorca del 1936 a 1960", dins *Estudis de literatura catalana contemporània*, Barcelona, Universitat de Barcelona / Universitat Rovira i Virgili, 1993, ps. 177-210.

FORMA D'AVALUACIÓ

Examen final, que tindrà en compte la matèria teòrica i les lectures obligatòries. Al llarg del curs també s'hauran de presentar, com a mínim, cinc exercicis de comentari de text.

ALTRES DADES

El curs 2007-2008, les lectures que treballarem a classe són les següents:

- Joan MARAGALL, Antologia poètica, a cura d'Arthur Terry, Barcelona, Edicions 62, 1994, ("Les Millors Obres de la Literatura Catalana", 71).
- Josep CARNER, La paraula en el vent (1914), Barcelona, Edicions 62, 1998 ("El Cangur Plus", 262).
- Carles RIBA, Tres suites (1937), Barcelona, Edicions 62, 1993 ("Els Llibres de l'Escorpí", 160).
- Bartomeu ROSSELLÓ-PÒRCEL, Imitació del foc (1938), Barcelona, Edicions 62, 1991, ("Textual", 4).
- Joan SALVAT-PAPASSEIT, L'irradiador del port i les gavines (1921), dins Joan SALVAT-PAPASSEIT, L'irradiador del port i les gavines, Barcelona, Edicions 62, 2005, ("Educació 62").
- Salvador ESPRIU, Cementiri de Sinera (1946), Barcelona, Edicions 62, 1988, ("Els Llibres de l'Escorpí", 49).
- J. V. FOIX, On he deixat les claus... (1953), Barcelona, Quaderns Crema, 1988, ("Obra poètica de J. V. Foix", 5). O bé dins J. V. FOIX, Obres completes. volum 1: poesia, Barcelona, Edicions 62, 1974; o dins Obres completes de J.V. Foix. Volum primer. Obra poètica en vers i en prosa, Barcelona, Edicions 62 / Diputació de Barcelona, 2000.
- Pere QUART, Circumstàncies (1968), Barcelona, Edicions Proa, 1987, ("Els Llibres de l'Óssa Menor", 60); o dins "Pere QUART" Obra poètica, Barcelona, Edicions Proa, 1999.
- Gabriel FERRATER, Da nukes pueris (1960), Barcelona, Edicions 62 / Empúries, 1998, ("Poesia", 18).
- M. Mercè MARÇAL, Cau de llunes (1977). Barcelona, Proa, 1998, ("Els Llibres de l'Óssa Menor", 92). Reproduït a M. Mercè MARÇAL, Llengua abolida (1973-1988), València, Eliseu Climent editor, 1989, ("Poesia 3 i 4", 58).

A principi de curs s'oferirà també una bibliografia específica per a cada una d'aquestes lectures.
